

TOEN DE ZEE STIL WAS
Annelies Beck & Karolien Raeymaekers (ill.)
(door Karolien Vermeulen)

OVER DE MAKERS

Annelies Beck (1973, België) is journaliste en auteur. Ze studeerde geschiedenis in Gent en Brazilian Studies in Londen. Ze is vooral bekend van haar werk bij Terzake en De Zevende Dag. In 2011 debuteerde ze met *Over het kanaal*, een roman over haar overgrootvader in Glasgow tijdens WO I. *Toen de zee stil was* is haar eerste kinderboek.

Karolien Raeymaekers (1988, België) is animatietekenaar en illustratrice. Ze studeerde aan het KASK in Gent af met de animatiefilm *Oma*. Daarmee werd ze laureate in een internationale competitie voor kortfilms die de film vervolgens op het internet losliet met een boel positieve reacties tot gevolg. Je kan *Oma* op Karoliens blogspot bekijken: <http://karolienraeymaekers.blogspot.be/>

1. VERHAAL

Titel

- Wat vonden de juryleden van de titel?
- Hoe zouden zij de zin afmaken 'Toen de zee stil was, ...'?
- Moet de zin afgemaakt worden?
- Maakt het verhaal de zin af?
- Past zo'n onafgewerkte zin bij het verhaal?

Personages

Het boek noemt geen enkel personage bij naam. Zijn er eigenlijk wel personages? Personages zijn personen, dieren, dingen, ... die het verhaal dragen, die acties uitvoeren, denken, dromen, etc.

- Wie of wat komen hiervoor in aanmerking (de zee, de mensen, de burgemeester)?
- Welke van deze personages speelt de hoofdrol?
- Kan je een hoofdrol spelen door niks te doen, zoals de zee?

Als je goed naar de prenten kijkt, zie je dat de tekenaar toch verschillende personages heeft gemaakt. En dat sommigen van hen ook een rol lijken te spelen in het verhaal.

- Kunnen de juryleden enkele terugkerende personages vinden?
- Wie zijn zij en wat doen ze? Bijv. de vrouw met de kat en de man met de hond, het meisje met het knotje en de jongen. De vrouw met de kat komt aan het begin en het einde van het boek voor waardoor ze naast de zee een belangrijk personage wordt, ook al kennen we haar naam niet en zegt ze ook niets.

Illustraties

Het boek heeft een prentenboekformaat en paginagrote afbeeldingen.

- Houden de juryleden daarvan?
- Past deze vormgeving bij het verhaal?
- Hoe werken de tekst en afbeeldingen samen?

De prenten zijn nu eens licht en dan weer erg donker. Laat de juryleden hiervan telkens een voorbeeld zoeken (lichte prenten: het begin, de feestscènes; donkere prenten: de pier, de zee). Bespreek hoe de afbeelding licht of donker wordt gemaakt (kleurgebruik, maar ook de achtergrond die al dan niet gevuld wordt, of de grove borsteltrekken van het water versus de details van de mensen). Neem er ook de laatste prent bij, waar je het duister van de nacht en de zee hebt, maar ook het licht van de ramen en de glans van het zeeschuim (die op geluid wijst).

Op bijna elke pagina van het boek staan dieren.

- Welke (huisdieren en zeedieren)?
- Op welke pagina staan er geen dieren (de pagina met de fles – zie verder)?
- Vind je ook dieren terug in de tekst (enkel in het begin wanneer de mensen nakijken wat er mis is – dieren oké)?
- Waarom zou dit onderscheid gemaakt worden?

Opdracht: Stills van het boek namaken

De illustraties uit het boek lijken wel stilstaande beelden uit een film. Maak met de juryleden zelf een aantal *stills* van enkele scènes. Goede voorbeelden vind je op de pagina met de mensen op het strand, de pagina waarop ze muziek maken (ingebeelde instrumenten voor de juryleden – laat die luchtgitaren maar komen!), het zwemfeest, het eigenlijke feest en het uitgeput op de grond liggen na het feest. Je kan hiervan eventueel foto's nemen als leuk aandenken.

De *stills* zijn niet de enige elementen in het boek die verraden dat Karolien Raeymaeckers ook met film bezig is. We kijken als het ware door de cameralens naar de prenten. En die lens verandert geregeld van perspectief.

- Welk standpunt kan een camera innemen (kikvors-, ooghoogte-, vogelperspectief, of gewoon, op de grond, in het midden of in de lucht)?
- Kunnen de juryleden prenten vinden voor elk van deze standpunten? Voorbeelden: de voeten op het strand (kikvors), prent met gezichten van mensen op strand (ooghoogte), de pier (vogel).
- Zijn er prenten die moeilijk te plaatsen zijn? Denk aan de prent met de kat en de vrouw in het begin van het boek. Daar kijken we mee over de schouder van de kat. Of de prent van het zwemfeest waar we zowel boven als onder water kijken.
- Sommige prenten worden bijna eendimensionaal omdat we er loodrecht naar kijken. Je kan hier de skyline aan het begin en einde van het boek tonen of de prent na het feest wanneer iedereen uitgeput op de grond ligt. Het gezichtspunt verschilt hier van de prent met de pier bijvoorbeeld waar we schuin vanuit de lucht naar beneden kijken.

2. VERWERKING

De zee/natuur en de mens/cultuur

Het boek stelt het verschil tussen de zee en de stad, of nog het contrast tussen de natuur en de cultuur, scherp. Daarbij toont het heel precies hoe de wetten van de natuur zich niet door die van de cultuur laten verklaren. De zee is stil en niemand weet waarom.

- Welke verklaringen worden in het boek gegeven (in slaap, verveeld, boos)?
- Hoe worden die vervolgens opgelost (lawaaï maken, zwemmen, een feest)?

- Kunnen de juryleden nog andere verklaringen en bijbehorende oplossingen geven (bijv. op vakantie – een vervanger aanstellen, ziek – haar een pilletje geven om te genezen, verdrietig – haar een knuffel geven, lui – haar een schop onder haar * geven)?

Maar de stilte van de zee laat zich niet oplossen door de mens (toch niet die van het lawaaiërige soort, zie later: poëzie).

- In welke gevallen werkt zo'n probleem-oplossing combinatie wel? Denk bijv. aan een wiskundevraagstuk, een lekke band, een zere keel, honger, ... Laat de juryleden voorbeelden geven. En in welke gevallen werkt dit niet? Denk aan de regen laten stoppen, een aardbeving tegenhouden, een ernstige ziekte genezen, maar ook je loopneus doen stoppen als je verkouden bent, of die paar seconden voordat je valt na het struikelen. Een andere optie is om zelf voorbeelden te bedenken voor beide categorieën en ze op kaartjes te schrijven en de juryleden deze te laten ordenen in 'op te lossen' of 'niet op te lossen'.
- En wat met dingen als oorlog (en je niet de president bent die beslist of er al dan niet geschoten wordt) of kinderarbeid?
- Hoe voelen de juryleden zich in situaties van beide categorieën? En hoe voelen de mensen in het verhaal zich, denken ze?
- Is het probleem de zee, of is het de mens?

Stilte

Opdracht: Op zoek naar stilte

Laat alle juryleden hun ogen sluiten. Wacht tot het stil is. Laat ze dan luisteren naar wat er nog te horen is. Wat horen ze? Bespreek dit kort, alvorens tot het thema 'stilte' in het boek over te gaan.

Ook in het boek is het stil, meer bepaald, de zee is stil. Waarom valt dit de mensen in het verhaal op?

- Wat hebben al hun oplossingen gemeen (ze maken lawaai)?
- Wat zou de stilte van de zee kunnen betekenen?
- Zijn de juryleden al eens ergens geweest waar het echt stil was?
- Hoe was dat? Vonden ze dat fijn? Of net niet?
- Wat betekent stilte (er zijn geen woorden voor nodig versus er zijn geen woorden voor)?

De zee als personage

In de meeste boeken zijn de personages mensen. In sommige boeken zijn het dieren. In dit boek is het de zee.

- Wat vertelt de schrijver ons over de zee? Ze is stil, maar ook misschien in slaap, verveeld of boos.
- Zijn dit dingen die je verwacht van de zee? Van wie wel?
- Waarom stelt de schrijver de zee voor als een mens?
- Kennen de juryleden andere boeken waarin niet-mensen voorgesteld worden als mensen? Bijv. verhalen met dieren in de hoofdrol (Winnie de Poeh, Geronimo Stilton), maar ook boeken als William wil de wereld zien / Siska Goeminne (De Eenhoorn, 2011) waar een potlood de hoofdrol speelt.

Poëzie

- Hoe zouden de juryleden de tekst van het boek omschrijven?
- Leest het boek traag of snel?
- Waarom is dat zo denken ze?
- Wanneer gebruikt de auteur taal die op gedichten lijkt (de verteller) en wanneer niet (de dialogen van de mensen)?

- Er is één pagina waarop helemaal geen tekst staat. Welke (die met de pier)?
- Is dat toeval? Wat wil de schrijver hier zeggen (of net niet zeggen)?
- Al het gefeest brengt het geluid van de zee niet terug. Wat is de oplossing?
- Wat staat er op het briefje in de fles?
- Wie zou het geschreven kunnen hebben?

Opdracht: Flessenpost

Materiaal:

- Papier
- Pennen/potloden
- Kleine glazen flesjes (van frisdrank bijvoorbeeld)
- (eventueel) kurken om flesjes af te sluiten

Laat de juryleden een briefje aan de stille zee schrijven. Je kan er eventueel enkele laten voorlezen. Voorzie flesjes om de briefjes daarna in te stoppen. Misschien is er wel een plekje in de jeugdbibliotheek of klas waar deze flesjes een tijdelijke thuis kunnen vinden. Of je kan ze gewoon mee naar huis laten gaan met de juryleden.

Juryleden kunnen online op de KJV-boeken reageren.

Ga naar www.kjv.be, klik op 'Welke boeken lezen we' en dan op de groep en het boek in kwestie.